

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΗΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗΣ**

Πτυχιακή/ Διπλωματική Εργασία

Passing the threshold: Ζωή και θάνατος

Συγγραφέας/είς:

Θεοφανώ Κατωμονιάτη

ΑΜ: 16024

Επιβλέπων/ουσα:

Χαλβοπούλου Ευανθία

Αθήνα, 10/2022

UNIVERSITY OF WEST ATTICA
GRAPHIC DESIGN AND
VISUAL COMMUNICATION
GRAPHIC DESIGN

Diploma Thesis

Passing the threshold: Life and death

Theofano Katomoniati

16024

Supervisor
Evanthia Chalyvopoulou

Athens, 10/2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ

Passing the threshold: Ζωή και θάνατος

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η πτυχιακή/διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή:

A/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
	Χαλυβοπούλου Ευανθία	Λέκτορας	
	Καποκάκη Νίκη	Λέκτορας	
	Χρησιτιδης Δημήτρης	Λέκτορας	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένος/η Θεοφανώ Κατωμονιάτη του Αντώνη, με αριθμό μητρώου 16024 φοιτητής/τρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας του Τμήματος Γραφιστικής, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

*Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι 01/01/2023 και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή

Ο/Η Δηλών/ούσα

* Ονοματεπώνυμο /Ιδιότητα

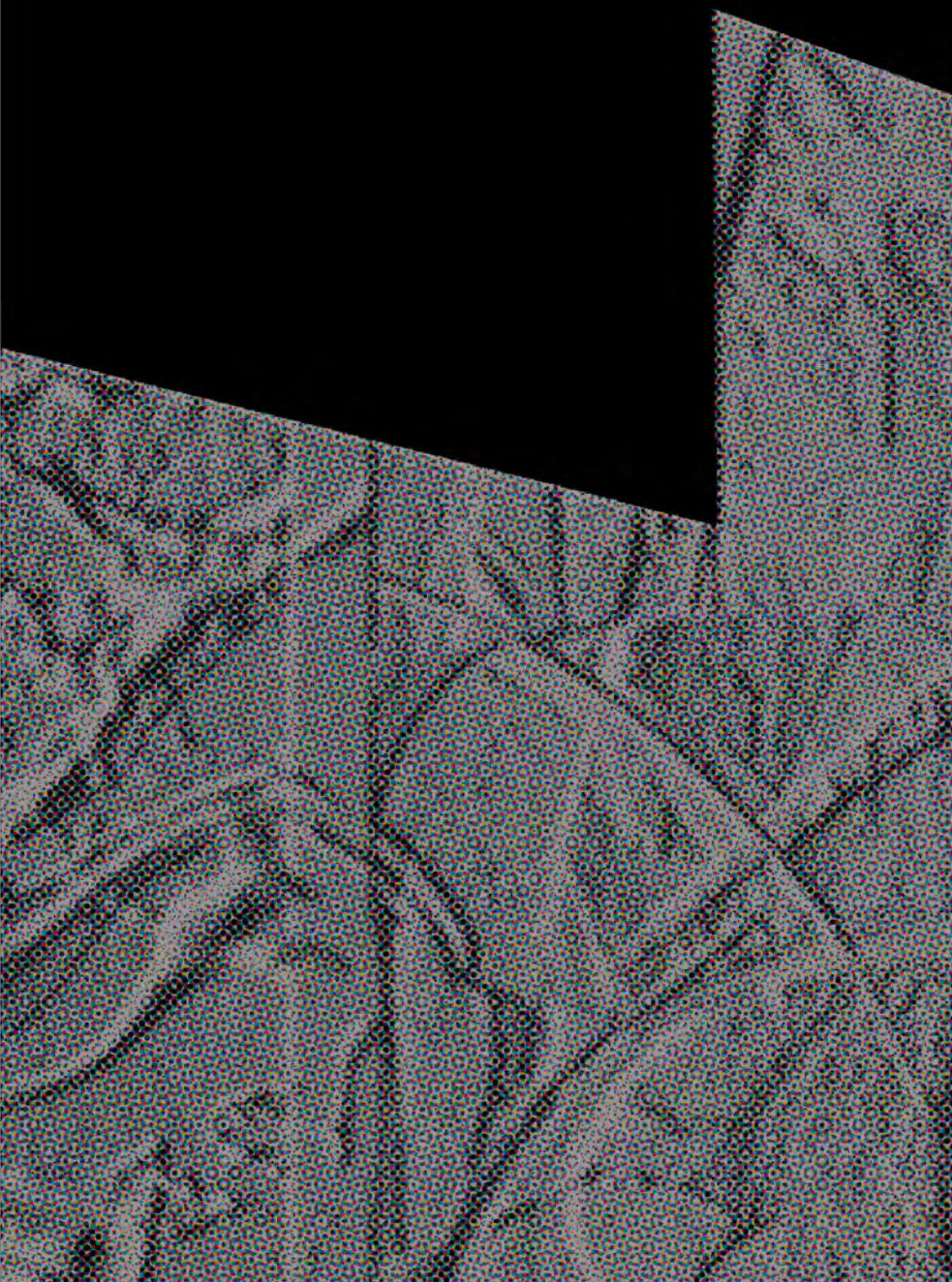
(Υπογραφή)

Ψηφιακή Υπογραφή Επιβλέποντα

* Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μετά από αιτιολόγηση και έγκριση του επιβλέποντα, προβλέπεται χρονικός περιορισμός πρόσβασης (embargo) 6-12 μήνες. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να υπογράψει ψηφιακά ο/η επιβλέπων/ούσα καθηγητής/τρια, για να γνωστοποιεί ότι είναι ενημερωμένος/η και συναινεί. Οι λόγοι χρονικού αποκλεισμού πρόσβασης περιγράφονται αναλυτικά στις πολιτικές του Ι.Α. (σελ. 6):

https://www.uniwa.gr/wp-content/uploads/2021/01/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CC%81%CF%82_%CE%99%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%85%CC%81_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%BF%CF%85_final.pdf

α / ξεκινάς ένα ταξίδι στο άγνωστο / πόρτες, πύλες, άγνωστα τοπία / τα έχεις
ύφλι / κολύμπα στην ελαφρότητα του περάσματος / είσαι εδώ / κοίταξε γύρω
ο κόσμους

Θεοφανώ Κατωμονιάτη

Passing the threshold

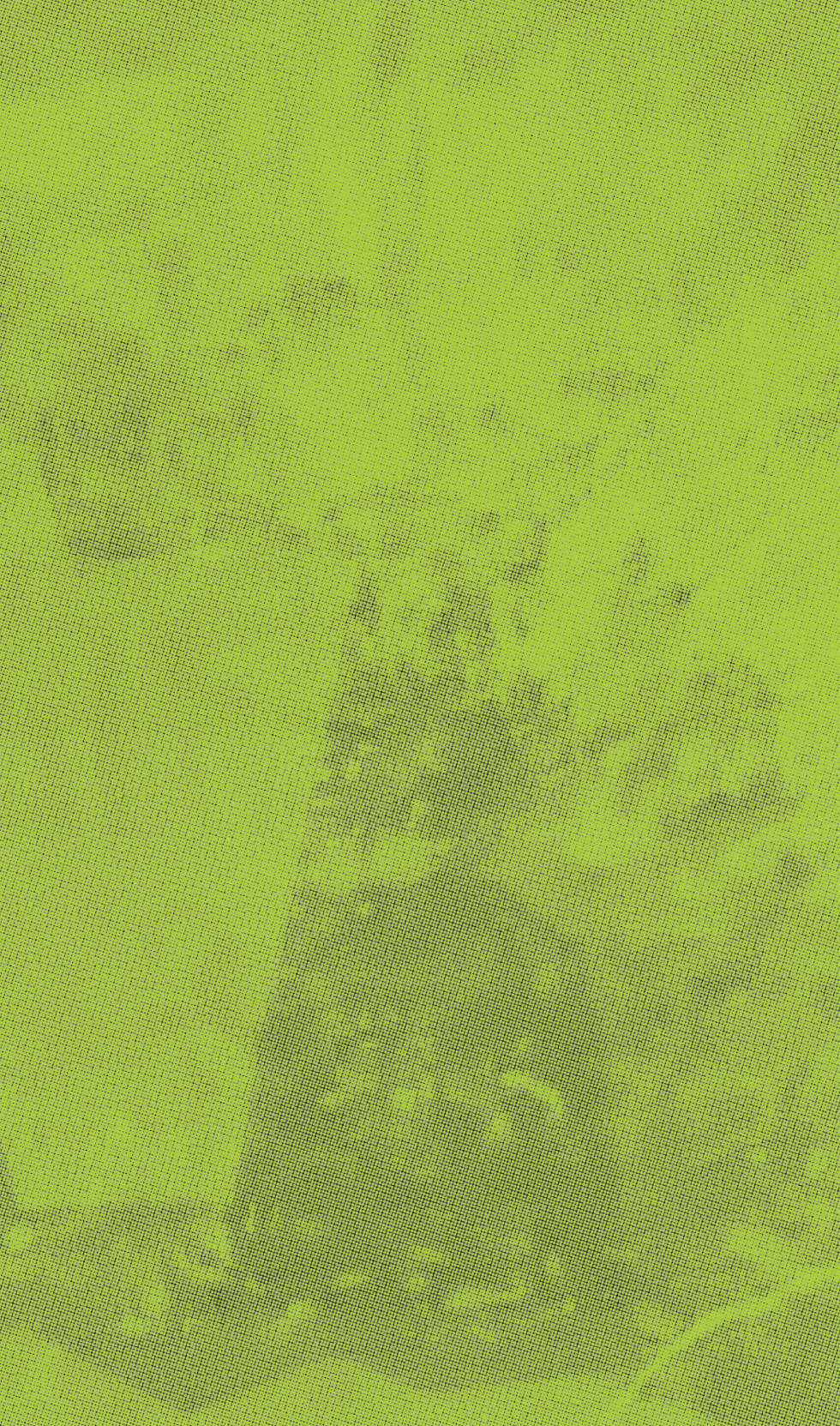
Ζωή και θάνατος

1

Κεντρική ιδέα	8
Ο μύθος	10
Ορφική Τριλογία	14
Le Sang d'un poète	16
Orphée	18
Le testament d' Orphée	20
Συμβολικά στοιχεία	22
Δουλεύοντας με εικαστικές πρακτικές	30
Βιβλιογραφία	32

Το δίπτυχο της ζωής και του θανάτου αποτελεί έμπνευση για καλλιτεχνική δημιουργία εδώ και αιώνες. Η ζωή, από τη μία, συμβολίζεται με πολλαπλούς τρόπους, ως άμεσα συνδεδεμένη με τον έρωτα και το πάθος για δημιουργία και εξέλιξη. Ταυτόχρονα όμως, επηρεασμένη από το μοντέλο της σύγχρονης κοινωνίας αλλοιώνεται με αποτέλεσμα να φθείρεται στην επαναληπτικότητα της ρουτίνας. Ο άνθρωπος βρίσκει τον εαυτό του περιορισμένο και πολλές φορές ανίκανο να αντεπεξέλθει μέσα στα στερεότυπα και την σκληρή καθημερινότητα και αυτή ακόμα η οπτική βρίσκει την αντιπροσώπευση της με ποικίλους τρόπους και συμβολισμούς στην καλλιτεχνική παραγωγή.

Ο θάνατος, από την άλλη, συχνά αποδομείται στην διπλή έννοια του ως τέλμα και ως αναδημιουργία. Το άγνωστο και η περιέργεια του ανθρώπου οδήγησαν στη δημιουργία σεναρίων για την κατάσταση της ζωής μετά τον θάνατο. Ο θάνατος μπορεί να θεωρηθεί ως μια εξέλιξη, μια καινούρια αρχή, ένα νέο ξεκίνημα μετά το τέλμα μιας κατάστασης. Με τον ίδιο τρόπο που η ζωή φέρνει τη φθορά, έτσι και ο θάνατος και το άγνωστο απελευθερώνουν το άτομο από το συνειδητό και προκύπτει μια μορφή αναγέννησης.

Μέσα από έρευνα που επικεντρώθηκε στην Ορφική Τριλογία του Jean Cocteau και συγκεκριμένα στο ζήτημα του δίπτο-

λου “ζωή - θάνατος”, δημιούργησα το βίντεο *Passing the threshold*, μέσα από οποίο εξελίσσεται ένα ταξίδι ανάμεσα στους δύο αυτούς κόσμους. Η πορεία αυτή ξεκινά από το φθαρμένο τοπίο μιας πόλης και ολοκληρώνεται σε ένα φανταστικό περιβάλλον φτιαγμένο από στοιχεία τα οποία μας είναι ήδη γνώριμα, αλλά στοιχειοθετημένα διαφορετικά. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδρομής, το άτομο περνάει από διάφορα στάδια για να φτάσει στον άγνωστο αυτό κόσμο του θανάτου και να αναγεννηθεί. Η Ορφική Τριλογία που έχει ως κεντρικό πρόσωπο τον Ορφέα, αποτέλεσε τη βασική επιρροή αυτού του θέματος. Ο Γάλλος ποιητής και σκηνοθέτης Jean Cocteau, διασκεύασε τον ελληνικό μύθο του Ορφέα και παρήγαγε τρεις ταινίες γνωστές ως *Le Sang d'un poète* (1930), *Orphée* (1950) και *Le Testament d'Orphée* (1960). Η προτίμηση του Cocteau προς τη μυθολογική φιγούρα του Ορφέα, αποτελεί έντονα μια επιλογή προσωπείου καθώς μέσα στις 3 ταινίες εντοπίζουμε αυτοβιογραφικά στοιχεία που παρουσιάζονται μέσα από τον καθρέφτη του μύθου. Ο Cocteau ξεκίνησε και τελείωσε την κινηματογραφική του τέχνη με τον Ορφέα να αποδίδει τη μυθική φιγούρα ως τον πρωταρχικό αυτοβιογραφικό χαρακτήρα που αντιπροσωπεύει το εγώ του. Οι ταινίες χαρακτηρίζονται από τα θέματα της τέχνης, του έρωτα και του θανάτου από τον ορφικό μύθο.

Ο μύθος Ορφείας και Ευρυδίκη

Ο Jean Cocteau με αφετηρία τον γνωστό μύθο του Ορφεία και της Ευρυδίκης, εμπνεύστηκε και ανακατασκεύασε την ιστορία μέσα από τη δική του ματιά παρουσιάζοντας την απελευθέρωση του ποιητή εαυτού του και την αναγέννησή του μετά από πολλαπλούς θανάτους. Οι πολλαπλοί αυτοί θάνατοι φαίνεται να φέρνουν κάθε φορά τον καλλιτέχνη ένα βήμα πιο κοντά στην αλήθεια και την εξερεύνηση-ανακάλυψη του εαυτού του. Ο γνωστός μύθος του Ορφεία, προέρχεται από την μυθολογία των Ελλήνων και αποτελεί μία διαδεδομένη και γνωστή ιστορία έρωτα, λυρικότητας, ποίησης και θανάτου.

Ο Ορφείας ως κεντρικό πρόσωπο της ιστορίας παρουσιάζεται ως ένας σημαντικός λυρικός, που με το απεριόριστο και μοναδικό ταλέντο του μάγευε τους πάντες με κάθε του τραγούδι. Σύμφωνα με το μύθο ήταν ένας από τους λίγους θνητούς που τόλμησε και κατάφερε να πραγματοποιήσει μια κατάβαση στον Άδη με σκοπό να σώσει την γυναίκα του Ευρυδίκη. Ωστόσο, ο Ορφείας είχε σχέση με το σκότος, όχι μόνο εξαιτίας του ταξιδιού αυτού, αλλά και για τα αφιερώματα που έκανε σε αυτό, καθώς σύμφωνα με τους αφηγητές

αγαπημένη γυναικεία φιγούρα του Ορφέα ήταν η βασίλισσα του Κάτω Κόσμου, η Περσεφόνη. Αυτό όμως που έφερε τον Ορφέα στο υπερπέραν, ήταν η επιθυμία του για τη σύντροφό του Ευρυδίκη. Ο μύθος ξεκινάει με την νιόπαντρη Ευρυδίκη, την οποία δαγκώνει ένα φίδι στον αστράγαλο την ημέρα του γάμου της με τον Ορφέα. Όταν αυτός προσπάθησε να την βρει, ο Άδης την είχε ήδη αρπάξει στο σκοτάδι των νεκρών. Τότε ο Ορφέας πορεύτηκε προς το βασίλειο των νεκρών, με μοναδικό στόχο να επαναφέρει την αγαπημένη του στη ζωή. Με όπλο το μαγευτικό του τραγούδι συνεπήρε τον Άδη, την Περσεφόνη, καθώς και τις υπόλοιπες φιγούρες του Κάτω Κόσμου και έτσι του δόθηκε η άδεια να πάρει την Ευρυδίκη, υπό τον όρο να μην την κοιτάξει σε όλη την διαδρομή από τον θάνατο προς τη ζωή· κάτι το οποίο ο Ορφέας δεν κατάφερε να φέρει εις πέρας, καθώς γύρισε να αντικρίσει την Ευρυδίκη στο δρόμο της επιστροφής, με αποτέλεσμα την παντοπινή της επιστροφή στον κόσμο του θανάτου. Η συνέχεια του μύθου αποκτά αρκετές εκδοχές και ο θάνατος του Ορφέα έρχεται πολύ αργότερα με βίαιο τρόπο αφού δολοφονείται από τις Θρακικές Μαινάδες.¹

Ορφική τριλογία (1930-1960)

Ο Jean Cocteau, ήταν καλλιτέχνης στο προπολεμικό Παρίσι, ποιητής, μυθιστοριογράφος, θεατρικός συγγραφέας, ζωγράφος, και σκηνοθέτης κινηματογράφου με τεράστια επιρροή, γνωστός ως μία από τις σημαντικότερες μορφές του Νταντά και του Σουρεαλισμού. Η πολυσχιδής του προσωπικότητα συνέκλινε σε τολμηρές, ονειρικές ταινίες με έντονα συμβολικά και φανταστικά στοιχεία. Κατέχει σημαντική θέση στην κινηματογραφία, είχε έντονες επιρροές από τον σουρεαλισμό και συχνά οι θεματικές των έργων του βασίζονταν στην ελληνική μυθολογία.²

Στην Ορφική τριλογία, ο Cocteau εμπνευσμένος από τον μύθο του Ορφέα που προαναφέρεται, δημιουργεί αυτοβιογραφικές ταινίες σχηματίζοντας μια πόλωση δύο κόσμων-της ζωής και του θανάτου.³ Ωστόσο, ο κόσμος του θανάτου αποδεικνύεται ότι του δίνει το σθένος να ζήσει ως ποιητής και να διατηρήσει τον πραγματικό του εαυτό, χωρίς να περιορίζεται από κανένα κανόνα.

Στην Ορφική τριλογία, η κινηματογραφική του τέχνη χαρακτηρίζεται από το προκαθορισμένο φανταστικό περιβάλλον, το οποίο παρουσιάζει την ονειρική ποιότητα του ανθρώπινου ασυνείδητου, δημιουργώντας τους δύο αυτούς κόσμους - τον πραγματικό και τον μυστηριώδη-. Και στις τρεις ταινίες, ο ποιητής ξεκινά ένα ταξίδι, στο οποίο ο πρωταγωνιστής δεν βιώνει την πρόοδο ως παραδοσιακός επικός ήρωας αλλά παραμένει στην αρχική του κατάσταση. Στο ταξίδι ανακαλύπτει μόνο αυτό που ήδη γνωρίζει αγνοώντας την συνείδησή του.⁴ Σύμφωνα με τον ίδιο τον δημιουργό, ένας ποιητής πρέπει να περάσει από διαδοχικούς θανάτους ώστε να μεταλλαχθεί σε κάτι αιώνιο. Ο ποιητής πρέπει να πεθάνει για να ζήσει, να πεθάνει για να γεννηθεί⁵ σε σχήμα πιο κοντά στην πραγματική του ύπαρξη, και να δημιουργήσει τον εαυτό του χωρίς τη συμμετοχή και την επιρροή κανενός εξωτερικού παράγοντα.

Le Sang d'un poète (1930)

Το “Le Sang d'un poète”, η πρώτη ταινία από την τριλογία, αποτελεί την επιτομή της ζωής ενός ποιητή. Στην ταινία, ο ποιητής διαπιστώνει ότι το στόμα που ζωγράφισε στο χαρτί γίνεται κινούμενο. Τότε το στόμα κινείται στην παλάμη του, και αφού το τρίβει πάνω σε ένα άγαλμα, αυτό αποκτά ζωή, τον προτρέπει να μπει σε έναν καθρέφτη και αυτός υπακούει. Στη συνέχεια, ο ποιητής κινείται με δυσκολία κατά μήκος ενός διαδρόμου και κρυφοκοιτάζει στην κλειδαρότρυπα κάθε δωματίου. Ατελείωτες πόρτες, που αντιπροσωπεύουν το κατώφλι, και το πέρασμα στην άλλη πλευρά, καλούν τον πρωταγωνιστή να κοιτάξει από τις κλειδαρότρυπες. Αυτές οι πόρτες, χωρίζουν το πραγματικό από το φανταστικό, και δείχνουν ταυτόχρονα το πέρασμα του ποιητή στον κόσμο των ονείρων. Σχετικά με αυτή την ταινία, ο Cocteau αρνήθηκε να δώσει οποιαδήποτε ερμηνεία, αποκάλυψε ότι ήταν ένα ρεαλιστικό ντοκιμαντέρ για εξωπραγματικά γεγονότα και με βάση αυτό ο ποιητής περνάει από μια σειρά θανάτων για να ξαναγεννηθεί σε μια μορφή πιο κοντά στην πραγματικότητα του ύπαρξη.⁶

Σκηνή
από την ταινία
“Le Sang d'un
poète” 1930

Orphée (1950)

Η δεύτερη ταινία από την τριλογία, το “Orphée”, είναι έντονα βασισμένη στον μύθο του Ορφέα και της Ευρυδίκης. Όπως ανέφερε κι ο ίδιος ο Cocteau, σε μία συζήτησή του με τον André Frénaud, η ταινία Orphée αποτελεί την ενορχήστρωση του θέματος που παίχτηκε πριν 20 χρόνια στο “Le Sang d’un poète”.⁷ Ο Cocteau πλάθει μια αλληγορική διασκευή της ιστορίας του, τοποθετημένη στο σύγχρονο Παρίσι της εποχής. Όπως και στον μύθο, ο Ορφέας ξεκινά ένα ταξίδι στον κάτω κόσμο για να βρει την Ευρυδίκη, μόνο που στην εκδοχή της ταινίας του Cocteau, ο Ορφέας ερωτεύεται την πριγκίπισσα του θανάτου. Ο πρωταγωνιστής κολακεύεται από τον θάνατο και νιώθει αναγεννημένος και εμπνευσμένος από αυτόν.⁸

Σε αυτήν την ονειρική ταινία του Cocteau, παρουσιάζονται δύο κόσμοι, ο κόσμος του πραγματικού και αυτός του μυστηρίου, που παραπέμπει στον θάνατο. Η υπερβολική χρήση καθρεφτών ως το πέρασμα σε ένα άλλο κόσμο, και η πόλωση των δύο κόσμων δημιουργεί την αίσθηση του ονειροπόλου και του φανταστικού. Στο “Orphée”, δεν υπάρχει ξεκάθαρο όραμα μεταξύ πραγματικών και φανταστικών γεγονότων, απτών και απατηλών. Σύμφωνα και με τον ίδιο τον Cocteau, τρία είναι τα βασικά στοιχεία της ταινίας· οι διαδοχικοί θάνατοι από τους οποίους πρέπει να περάσει ένας ποιητής για να μεταλλαχθεί σε κάτι αιώνιο, η θυσία και η αθανασία και οι καθρέφτες, ως αντικείμενο που μας κάνει να παρατηρούμε τον εαυτό μας να πλησιάζει προς το θάνατο.

**Σκηνή
από την ταινία
“Orphée”, 1950**

Le Testament d' Orphée (1960)

Στο “Le Testament d’ Orphée”, τα γεγονότα διαδέχονται το ένα το άλλο, όπως και στον ύπνο. Αν και η ταινία φαίνεται να μην έχει ιστορία, υπάρχει εξαιρετικά πλουσιότερη χρήση μυθολογικών υπονοούμενων σε σχέση με τις άλλες ταινίες. Ο Cocteau οπτικοποιεί παιχνιδιάρικα γεγονότα και κάνει έκκληση για επικοινωνία και ισορροπία μεταξύ των δύο κόσμων.⁹

Σκηνή
από την ταινία
“Le Testament d’
Orphée”, 1960

Συμβολικά στοιχεία

Η Ορφική τριλογία είναι γεμάτη με στοιχεία -σύμβολα, τα οποία περικλείουν και μεταφέρουν μηνύματα στο θεατή επιφέροντας την αναγνώριση διαφόρων εννοιών. Μετά από μελέτη των ταινιών του Cocteau και των συμβόλων που χρησιμοποιεί στις ταινίες του, καθώς και του συγγράμματος “Dictionary of Symbols” του J. E. Cirlot, συμπεριέλαβα και εγώ στο βίντεο που δημιούργησα σύμβολα που συναντάμε στις τέχνες και στην ιστορία των ιδεών.

Τα σύμβολα παραμένουν στοιχειά του πολιτισμού καθώς σε κανένα στάδιο αυτού δεν μπόρεσε ο άνθρωπος να τα απαρνηθεί. Η ένταξη της επιστήμης και της τεχνολογίας δεν απελευθέρωσαν τον άνθρωπο από την εξάρτησή του από τα σύμβολα, αντίθετα αύξησαν τον προσηλυτισμό του σε αυτά.

Στην προσπάθεια να απεικονίσω το θέμα των δύο κόσμων στο βίντεο και πιο συγκεκριμένα το στοιχείο της εντροπίας στην ζωή και το πέρασμα και την πορεία προς στον θάνατο με στοιχεία της φαντασίας και του ονείρου, συμπεριέλαβα σύμβολα όπως την ερμηνεία του θανάτου, το ταξίδι στην κόλαση, το μάτι, τις πύλες/πόρτες και το κατώφλι.

Μάτια

Η ρήση του φιλόσοφου Πλωτίνου θέτει το ερώτημα ότι το μάτι δεν θα μπορούσε να δει τον ήλιο αν κατά κάποιο τρόπο, δεν ήταν ο ίδιος ήλιος. Δεδομένου ότι ο ήλιος είναι η πηγή του φωτός και ότι το φως συμβολίζει τη νοημοσύνη και το πνεύμα, τότε η διαδικασία της όρασης αντιπροσωπεύει μια πνευματική πράξη και συμβολίζει την κατανόηση. Επιπλέον, ο υπερβολικός αριθμός ματιών έχει διφορούμενη σημασία που είναι σημαντικό να σημειωθεί. Πρώτον, τα μάτια παραπέμπουν στη νύχτα με τα μύρια αστέρια της και δεύτερον, παραδόξως αλλά αναγκαστικά, ο κάτοχος τόσων ματιών μένει στο σκοτάδι. Διδακτικό σε αυτή τη συνάφεια είναι το παράδειγμα του Άργους του Πανόπτη, του τερατόμορφου γίγαντα, που είχε διάσπαρτα μάτια σε όλο του το σώμα. Σε διαφορετικές πηγές, ο αριθμός των ματιών κυμαίνεται μεταξύ τρία και αρκετές χιλιάδες, παρόλα αυτά δεν μπορούσε να ξεφύγει από τον θάνατο.¹⁰

Καθρέφτης

Έχουν δοθεί πολλές και διαφορετικές ερμηνείες για τους καθρέφτες. Αποτελεί σύμβολο της φαντασίας αλλά και ταυτόχρονα της συνείδησης με την ικανότητά του να αντικατοπτρίζει την επίσημη πραγματικότητα του ορατού κόσμου. Για τον Scheler και άλλους φιλοσόφους, έχει επιπλέον συσχετιστεί με τη σκέψη, στο βαθμό που η σκέψη είναι το όργανο αυτοστοχασμού, καθώς και με την αντανάκλαση του σύμπαντος. Ο καθρέφτης σαν επιφάνεια, αναπαράγει εικόνες και κατά κάποιο τρόπο τις περιέχει και τις απορροφά. Σε μύθους και στη λαογραφία, συχνά συνδέεται με τη μαγεία. Με αυτόν τον τρόπο χρησιμεύει στην επίκληση των οπτασιών με το να επινοεί ξανά τις εικόνες που έχει λάβει κάποια στιγμή στο παρελθόν ή με τον εκμηδενισμό των αποστάσεων όταν αντανακλά αυτό που κάποτε ήταν ένα αντικείμενο απέναντι του και τώρα είναι πολύ μακριά. Στην ταινία “Orphée” συναντάμε συχνά τον καθρέφτη και η παρουσία του είναι άκρως συμβολική. Παίρνει τη μυθική μορφή μιας πόρτας που οδηγεί στον άλλο κόσμο. Μέσω αυτού του περάσματος, η ψυχή μπορεί να απελευθερωθεί «περνώντας» στην άλλη πλευρά. Αυτή είναι μια ιδέα που αναπαράγεται και από τον Lewis Carroll στο βιβλίο “Alice Through the Looking Glass”.¹¹

Νερό

Το νερό και η βύθιση σε αυτό μπορεί να σημαίνει επιστροφή σε προ-τυπική κατάσταση, με την αίσθηση του θανάτου και του αφανισμού από τη μια, αλλά και της αναγέννησης από την άλλη, αφού η βύθιση εντείνει τη ζωτική δύναμη. Ο συμβολισμός του βαπτίσματος, ο οποίος είναι στενά συνδεδεμένος με αυτόν του νερού, έχει εξηγηθεί από τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο: «Αντιπροσωπεύει τον θάνατο και τον ενταφιασμό, τη ζωή και την ανάσταση... Όταν βυθίζουμε το κεφάλι μας κάτω από το νερό, όπως σε έναν τάφο, ο παλιός εαυτός βυθίζεται εντελώς και θάβεται. Όταν φεύγουμε από το νερό, εμφανίζεται ξαφνικά ο νέος άνθρωπος». Σε αυτή τη συγκεκριμένη πτυχή του γενικού συμβολισμού του νερού, ο θάνατος επηρεάζει μόνο τον άνθρωπο στη φύση, ενώ η αναγέννηση αφορά το πνεύμα. Σε κοσμικό επίπεδο, το ισοδύναμο της βύθισης είναι η πλημμύρα, η οποία προκαλεί όλες τις μορφές να διαλυθούν και να επιστρέψουν σε μια ρευστή κατάσταση, απελευθερώνοντας έτσι στοιχεία που αργότερα θα ανασυνταχθούν σε νέα κοσμικά μοτίβα.

Ταξίδι στην κόλαση

Το ταξίδι στην κόλαση το συναντάμε στο μύθο του Ορφέα, στην Αινειάδα του Βιργιλίου, στην ραψωδία 'λ της Οδύσσειας (Νέκυια), μέχρι και στην κάθοδο του Δάντη στην κόλαση. Από συμβολική σκοπιά, το Ταξίδι στην Κόλαση συμβολίζει την κάθοδο στο ασυνείδητο ή την επίγνωση όλων των δυνατοτήτων της ύπαρξης (κοσμικής και ψυχολογικής) που χρειάζονται για να φτάσουμε σε ένα υπέρτατο επίπεδο.

Κατώφλι

Το κατώφλι είναι σύμβολο της μετάβασης και της υπέρβασης. Στον αρχιτεκτονικό συμβολισμό, στο κατώφλι δίνεται πάντα ιδιαίτερη σημασία με την επεξεργασία και τον εμπλουτισμό της δομής του με στοές, θριαμβικές αψίδες κ.λ.π. Ως εκ τούτου, η λειτουργία του κατωφλίου είναι ξεκάθαρα η συμφιλίωση όσο και ο διαχωρισμός των δύο κόσμων του βέβηλου και του ιερού. Ο Ρωμαίος θεός Ιανός υποδήλωνε επίσης αυτό τον δυαδικό χαρακτηριστικό του κατωφλίου, το οποίο μπορεί να συσχετιστεί αναλογικά με όλες τις άλλες μορφές δυαδικότητας, εξού και η τάση να μιλάμε για το όριο μεταξύ αφύπνισης και ύπνου.

Θάνατος

Ο θάνατος αντιπροσωπεύει το τέλος μιας εποχής, ειδικότερα όταν παίρνει τη μορφή θυσίας ή επιθυμίας για αυτοκαταστροφή μπροστά σε αφόρητη ένταση. “Το Θάνατο” τον συναντάμε και στα χαρτιά Ταρό, με την ερμηνεία να επικεντρώνεται στο γεγονός ότι η ζωή είναι από μόνη της στενά συνδεδεμένη με το θάνατο και ότι ο θάνατος είναι η πηγή της ζωής, όχι μόνο της πνευματικής ζωής αλλά και της ανάστασης της ύλης. Συχνά συναντάμε την αντίληψη ότι πρέπει κανείς να παραιτηθεί από το θάνατο σε μια σκοτεινή φυλακή για να βρει την αναγέννηση στο φως και τη δι-αύγεια. Από την άλλη, ο θάνατος είναι η υπέρτατη απελευθέρωση. Συμβολίζει τη μεταμόρφωση όλων των πραγμάτων και την πρόοδο της εξέλιξης, την απο-ύλοποίηση στην αρνητική, μελαγχολική αποσύνθεση ή το τέλος οποιουδήποτε καθορισμένου.¹²

Δουλεύοντας με εικαστικές πρακτικές

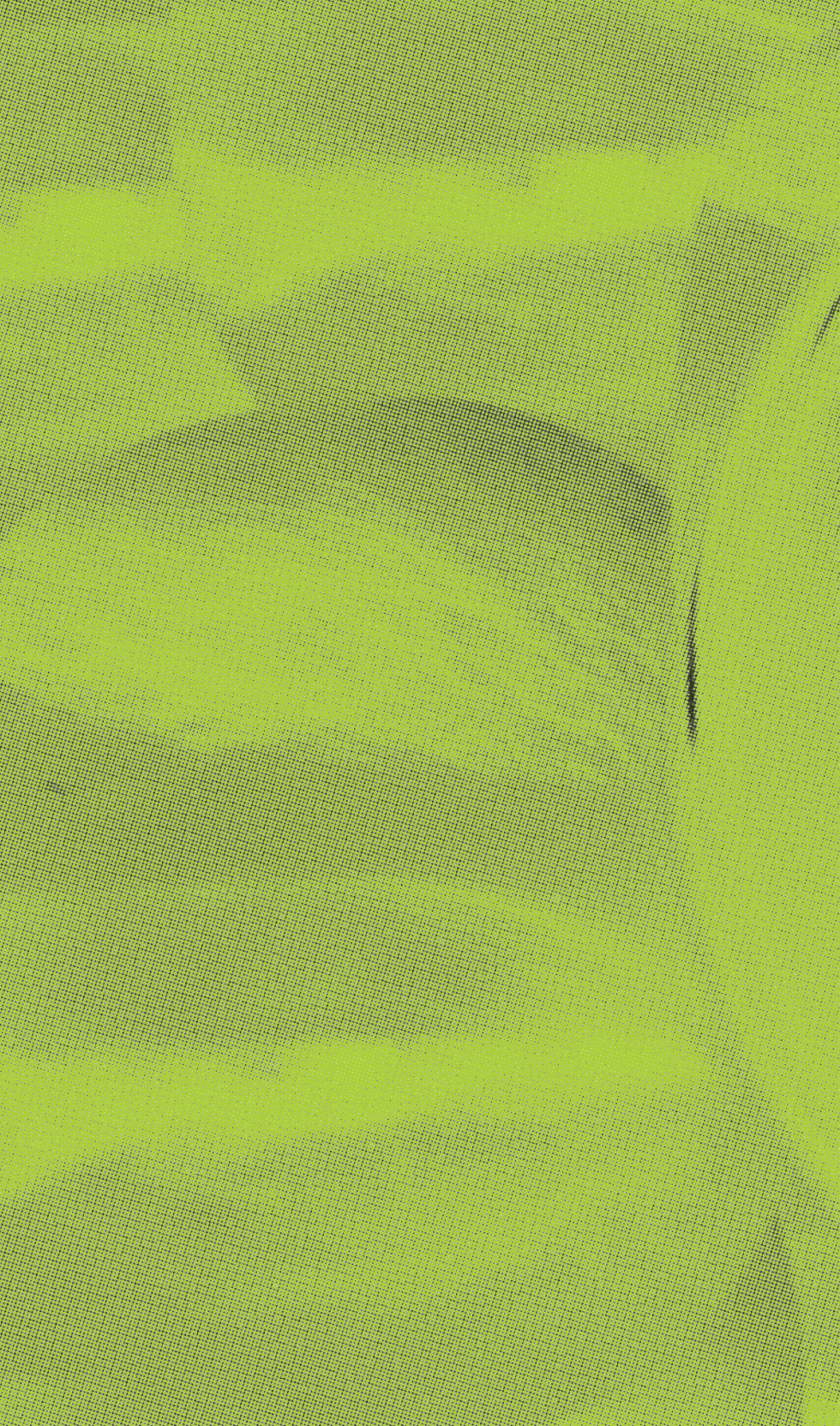
Με τη χρήση των συμβόλων και αφουγκραζόμενη την ποιητικότητα του έργου του Cocteau, συνέθεσα το βίντεο *Passing the threshold*, δημιουργώντας ένα βίντεο ψυχεδελικής αισθητικής στο οποίο υπερισχύουν ψυχρά χρώματα που παραπέμπουν στην αίσθηση της αποσύνθεσης - πράσινο/μούχλα - αλλά και του ονείρου και της μετάβασης σε μια άλλη παράλληλη και άγνωστη πραγματικότητα - μωβ/πένθος/ύπνος. Εικόνες από την καθημερινότητα της πόλης, αρχιτεκτονικά μνημεία της αρχαιότητας καθώς και της σύγχρονης αρχιτεκτονικής παραγωγής που προσδίδουν την ιστορικότητα, το μοντέρνο, το μπρουτάλ αλλά και την παλαιότητα, την σταθερότητα, το πάγωμα του χρόνου αλλά και την επικράτηση, συνυπάρχουν με εικόνες στοιχείων της φύσης και του γόνιμου περιβάλλοντος που εξιστορούν την αναγέννηση και την ροή της ζωής που ανακατασκευάζεται και μεταμορφώνεται. Οι αποδομημένες αυτές εικόνες συνθέτονται με έναν ασυνήθιστο και όχι απαραίτητα γεωμετρικό τρόπο, διαστρεβλώνοντας την κλασική οπτική εικόνα με την οποία τις αντιλαμβάνεται το ανθρώπινο μάτι. Με αφορμή τα συμβολικά στοιχεία της τριλογίας, στο ζελλεπτο βίντεο βλέπουμε την γέννηση δίδυμων ή παραπλήσιων συμβόλων

που βρίσκουν ως θεμέλιο το συμβολικό λεξιλόγιο των ταινιών του Cocteau. Τα σύμβολα αυτά αναπαριστώνται στο βίντεο μέσα από σκηνές βιντεοσκοπικού υλικού του προσωπικού μου αρχείου, κολάζ των εικόνων αυτών αλλά και κινούμενων γραφικών που δημιουργήσα εμπνευσμένη από την Ορφική Τριλογία. Σκοπός του βίντεο είναι ο θεατής να παρασυρθεί στο ταξίδι αυτό και να ζήσει την εμπειρία της μετάβασης κυριευμένος από το όνειρο.

Το βίντεο συνοδεύεται από σχεδιασμό βιβλίου, το οποίο χωρίζεται σε 2 τεύχη. Το ένα τεύχος αφορά την ερευνητική μου εργασία και το δεύτερο είναι το Artbook. Τα δύο αυτά, ακολουθούν κοινή σχεδιαστική πορεία, αλλά ταυτόχρονα διαφέρουν. Το art book, σχεδιασμένο στις ίδιες διαστάσεις που ακολουθεί το βίντεο, και επηρεασμένο από την αισθητική του, εμπεριέχει σκηνές από αυτό και τις χωρίζει σε ενότητες, παρουσιάζοντας έτσι το ταξίδι μέσα από εικονογράφηση και μικρά επεξηγηματικά κείμενα. Το βίντεο δουλεύτηκε στο πρόγραμμα Adobe After Effects. Για την τυπογραφία χρησιμοποιήθηκε η γραμματοσειρά Helvetica Neue. Για τον σχεδιασμό του βιβλίου χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Adobe InDesign και οι γραμματοσειρές Helvetica Neue και Marion.

1. Κ. Κερένυϊ,
Η μυθολογία των Ελλήνων,
Απρίλιος 2012, Αθήνα,
σελ. 519,
2. Artnet.com, *Jean Cocteau (French, 1889–1963)* <http://www.artnet.com/artists/jean-cocteau/>
3. Pei-lin Wu, *Dying to be immortal: Jean Cocteau's Orphic Trilogy*, www.concentric-literature.url.tw, 2016, Taiwan, σελ. 196,193
4. Pei-lin Wu, *Dying to be immortal: Jean Cocteau's Orphic Trilogy*, www.concentric-literature.url.tw, 2016, Taiwan, σελ. 196,198
5. Manuel Köppen,
Das Genie im Spiegel Melancholie und Künstlerträume in Jean Cocteau's "Orphee" (1949) , *Ingenta connect*, January 2008, Berlin, σελ. 131
6. Pei-lin Wu, *Dying to be immortal: Jean Cocteau's Orphic Trilogy*, www.concentric-literature.url.tw, 2016, Taiwan, σελ. 196
7. Fraigneau Andre, *Jean Cocteau, Κινηματογράφος και ποίηση*, Αιγόκερως, Δεκέμβριος 1986, Αθήνα, σελ. 35
8. Reader Keith, *Ιστορία Παγκόσμιου Κινηματογράφου 1895-1975*, Δεκέμβριος 2000, Αθήνα, σελ.197

9. Pei-lin Wu, Dying to be immortal: Jean Cocteau's Orphic Trilogy, www.concentric-literature.url.tw, 2016, Taiwan, σελ. 205
10. Ten Thousand Eyes: The Story of "Άργος Μυριωπός, July, 2015, Boston, σελ.812-813
11. J.E Cirlot, A dictionary of symbols, Routledge, 2001 London, σελ.100, 23. 211
12. J.E Cirlot, A dictionary of symbols, Routledge, 2001 London, σελ. 365, 165, 341, 77
- Marcuse Herbert,
Έρωσ και πολιτισμός, Κάλβος,
Δεκέμβριος 1981, Αθήνα
- Οβιδίου, Μεταμορφώσεις, Βιβλίο
Δέκατο: Ο Ορφέας στὸν "Άδη,
Ιδιωτική, Απρίλιος 2009, Αθήνα
- Παναγή Λεκάτσα,
Έρωσ - Ερμηνεία μιας μορφής
προϊστορικής & ορφικοδιονυ-
σιακής θρησκείας, Καστανιώ-
της, Μάρτιος 2003, Αθήνα
- Panofsky Erwin, Μελέτες εικο-
νολογίας - Ουμανιστικά θέματα
στην τέχνη την αναγέννησης,
Νεφέλη, Δεκέμβριος
1991, Αθήνα
- Raquel Sardá Sánchez, Jean
Cocteau frente al espejode
Orfeo, Spain, Academia edu,
January-March 2017,
- Tariana Pestana, Photography
and Voyeurism, Academia edu,
2014-2015, London.

Θεοφάνω Κατωμιοιάτη

Passing the threshold

Ζωή και θάνατος

2

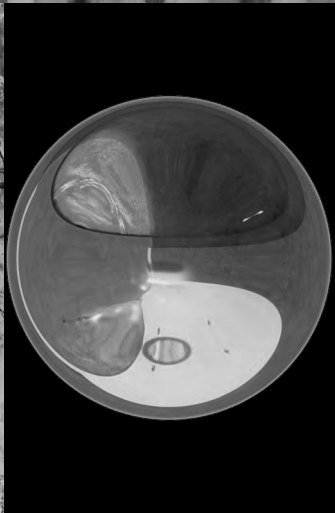
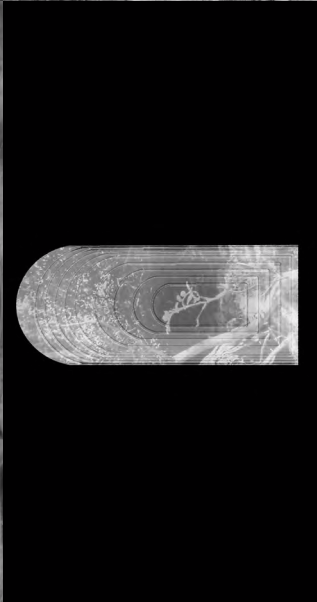
Passing the threshold	8
Εντροπία	10
Άγνωστες πύλες	14
Πόρτες στο διάδρομο	16
Voynichism	18
Μηνύματα από τον Κάτω κόσμο	22
Κατώφλι	24
Μέσα στη ροή	26
Ο θάνατος	30

Passing the threshold

Βίντεο 2'55''

Στο βίντεο *Passing the threshold* γίνεται αναφορά στο πέρασμα από την ζωή στον θάνατο. Καταστάσεις που αναπαριστώνται με διαφορετικό τρόπο. Η ζωή παρουσιάζεται ως ένα εντροπικό περιβάλλον, ένα περιβάλλον ανοιχτό προς την έννοια της μεταβλητότητας, της μετάβασης αλλά και της φθοράς, ενώ αντίθετα ο θάνατος σαν ένα περισσότερο θολό, ανεξερεύνητο και μυστηριώδες περιβάλλον, το οποίο μοιάζει βγαλμένο από όνειρο. Το βίντεο ομοιάζει με ένα μυστικιστικό ταξίδι από τον έναν κόσμο στον άλλο. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδρομής διαγράφονται τα διάφορα στάδια, από τοπία και εικόνες που βλέπει ο άνθρωπος, συνειδητές εικόνες και άλλες θεαμένες στο ασυνείδητο του ανθρώπου, καθώς και αποσπάσματα από την Ορφική Τριλογία του Jean Cocteau. Στα τοπία αυτά βλέπουμε αναφορές από σημεία που υπάρχουν σε μια σύγχρονη πόλη διαμορφωμένα με τρόπο που να παραπέμπουν στους δύο αυτούς κόσμους.

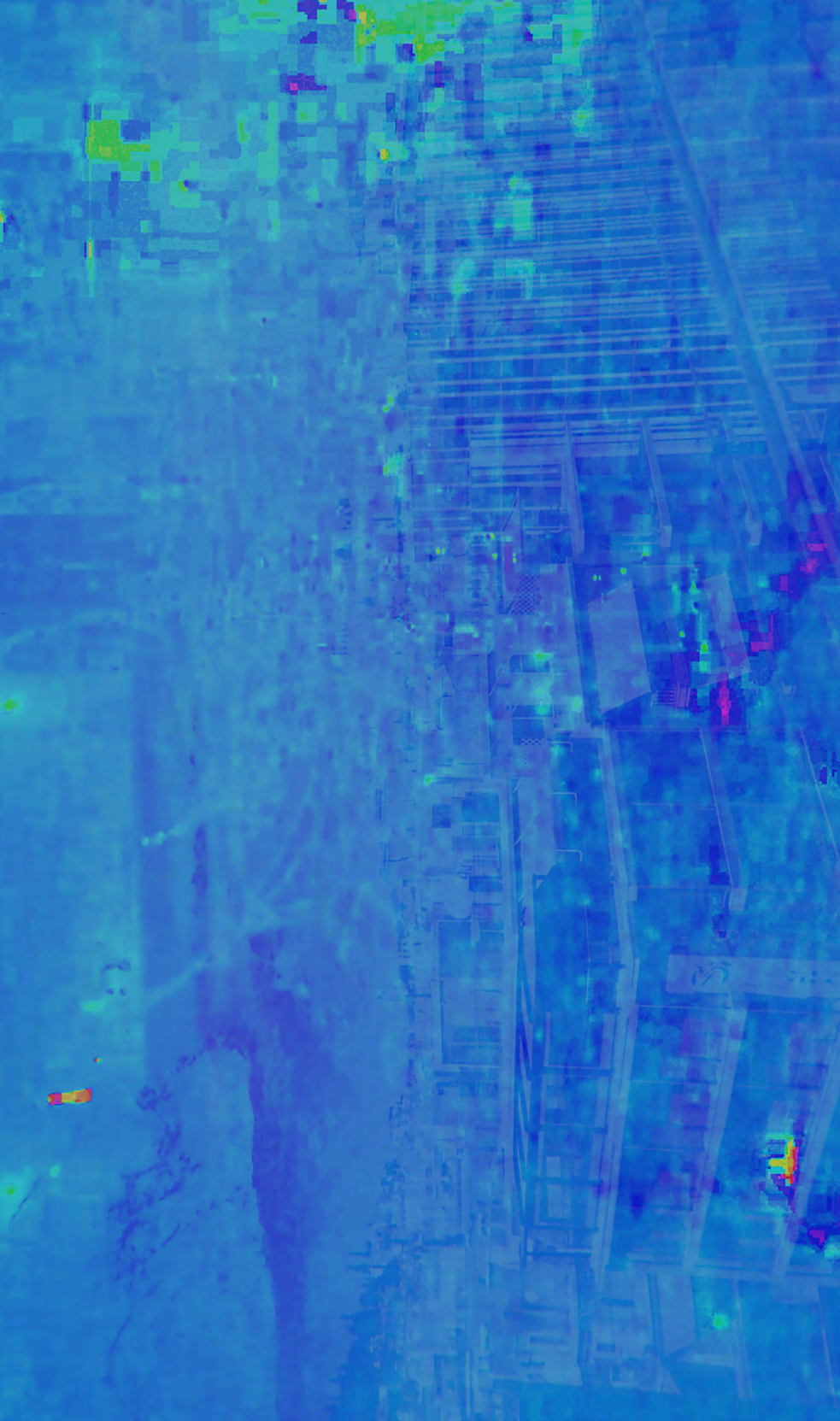

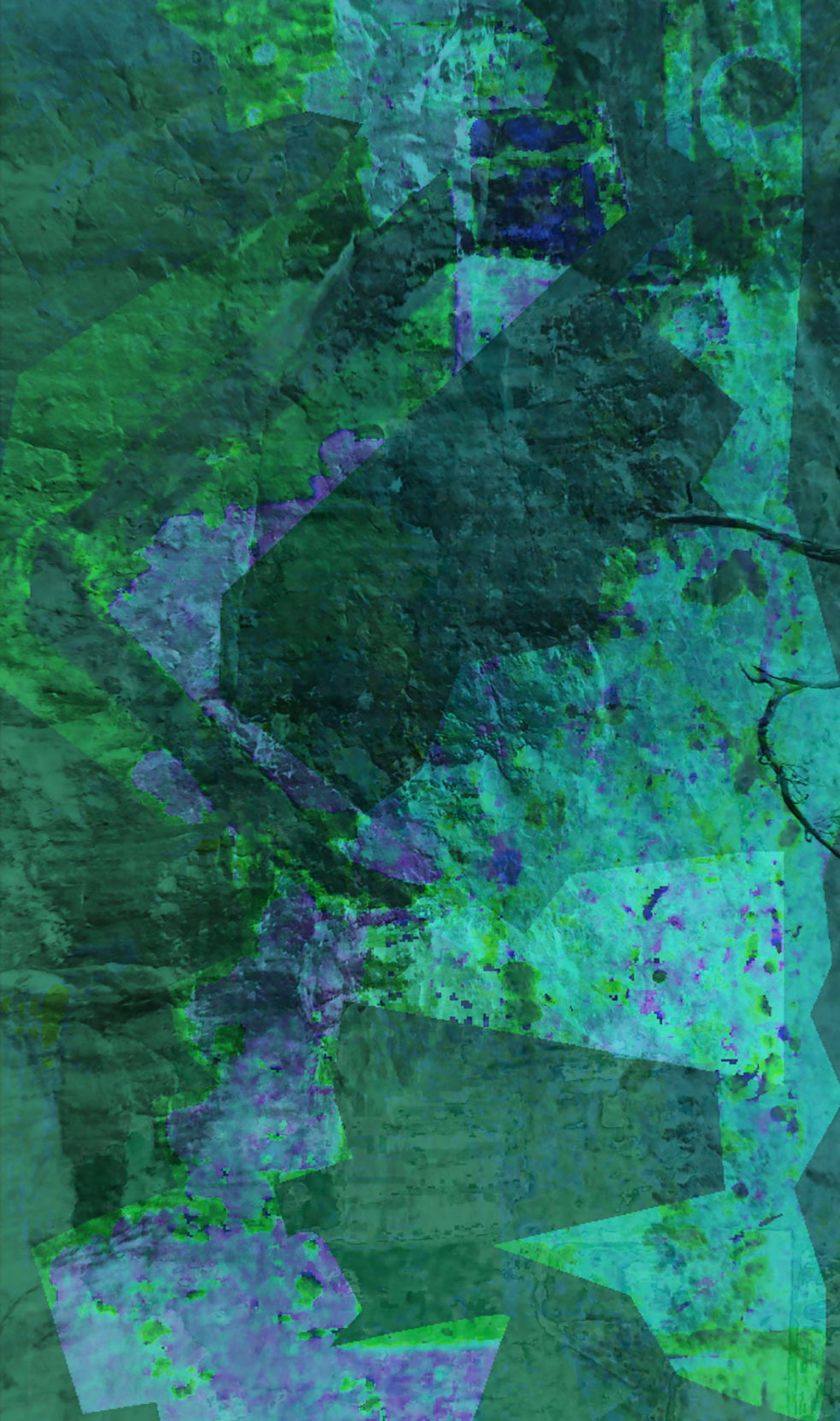
Εντροπία

0:00:11:02

Η ρουτίνα και η φθορά στη σύγχρονη κοινωνία αποδιοργανώνει το άτομο και το απομακρύνει από την έννοια της ζωής. Στη θερμοδυναμική, η παύση της ζωής ισοδυναμεί με την απείθεια, της οποίας η μέγιστη τιμή αντικατοπτρίζει την πλήρη αποδιοργάνωση και ο μετρητής αυτής είναι η εντροπία. Η πρώτη σκηνή στο βίντεο παρουσιάζει ένα εντροπικό περιβάλλον, το οποίο αντιπροσωπεύει τον πραγματικό κόσμο, την ζωή που σταδιακά απομακρύνεται λόγω της φθοράς και του χάους.

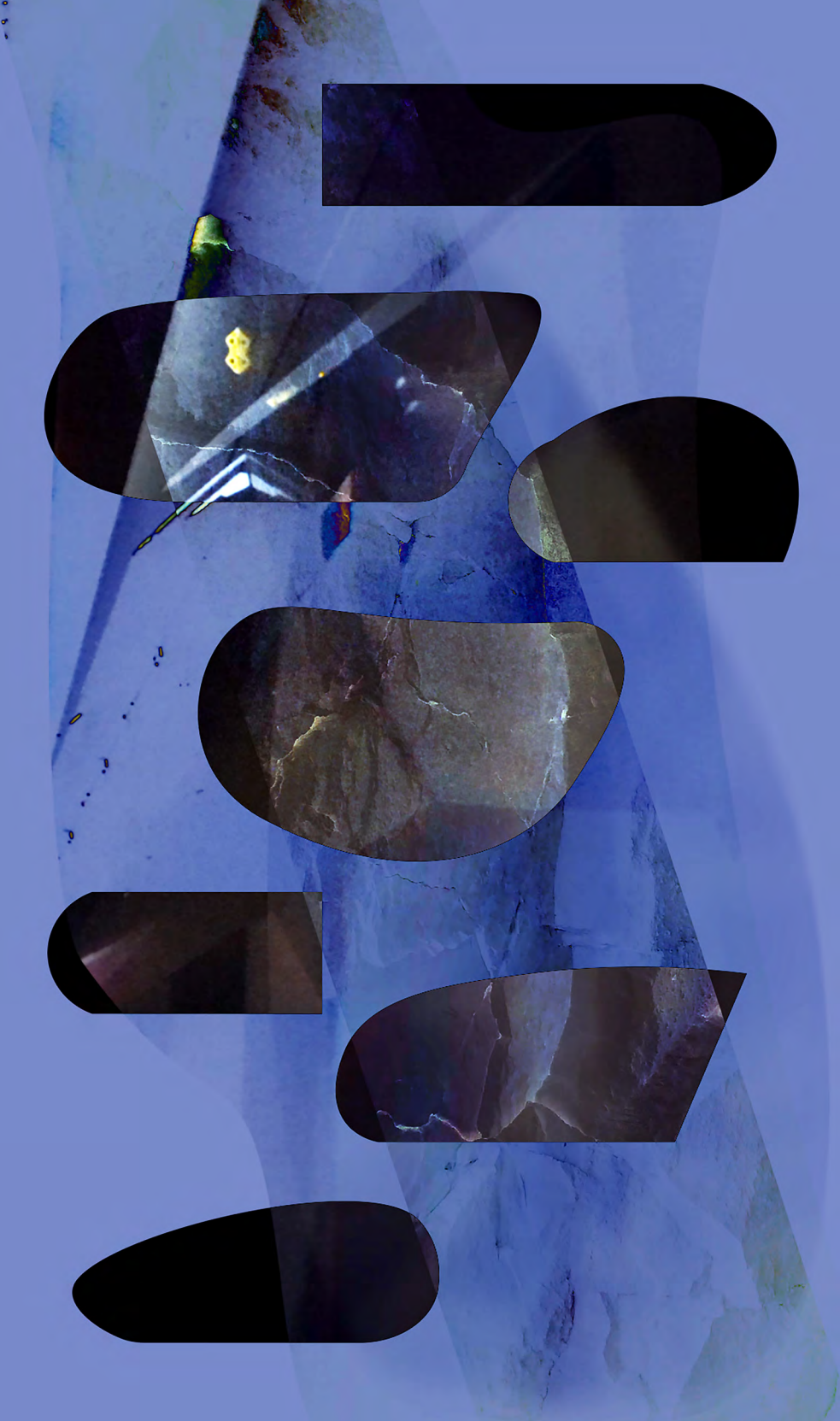

Άγνωστες πύλες

0:00:43:24

Η απομείκρυνση από τη ζωή και η περιέργεια για το άγνωστο, καθώς και η ανάγκη για απελευθέρωση οδηγούν το άτομο σε ένα ταξίδι προς αναζήτηση. Οι πύλες με θέα το ακατανόητο κεντρίζουν το ενδιαφέρον και προτρέπουν το άτομο να αφεθεί.

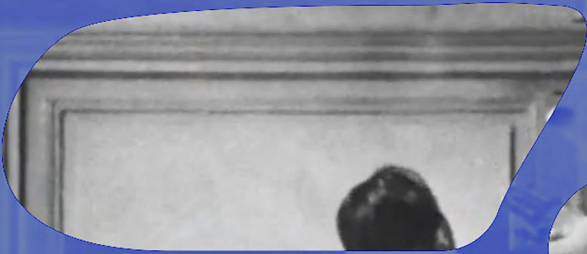

Πόρτες στο διάδρομο

0:00:48:10

Στη διάδρομή αυτή, όπως και στο "Le Sang d'un poète", ο άνθρωπος διακατέχεται από περιέργεια. Στην ταινία ο πρωταγωνιστής διασχίζοντας ένα διάδρομο, κρυφοκοιτάζει από τις κλειδαρότρυπες των δωματιών, οι οποίες συμβολίζουν το κατώφλι και το πέρασμα στην άλλη πλευρά, το άγνωστο.

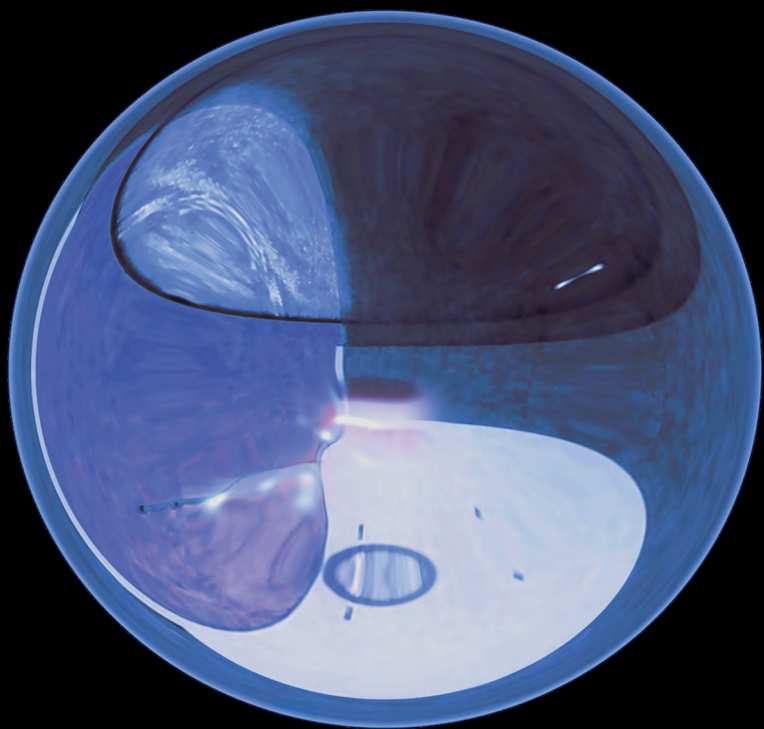

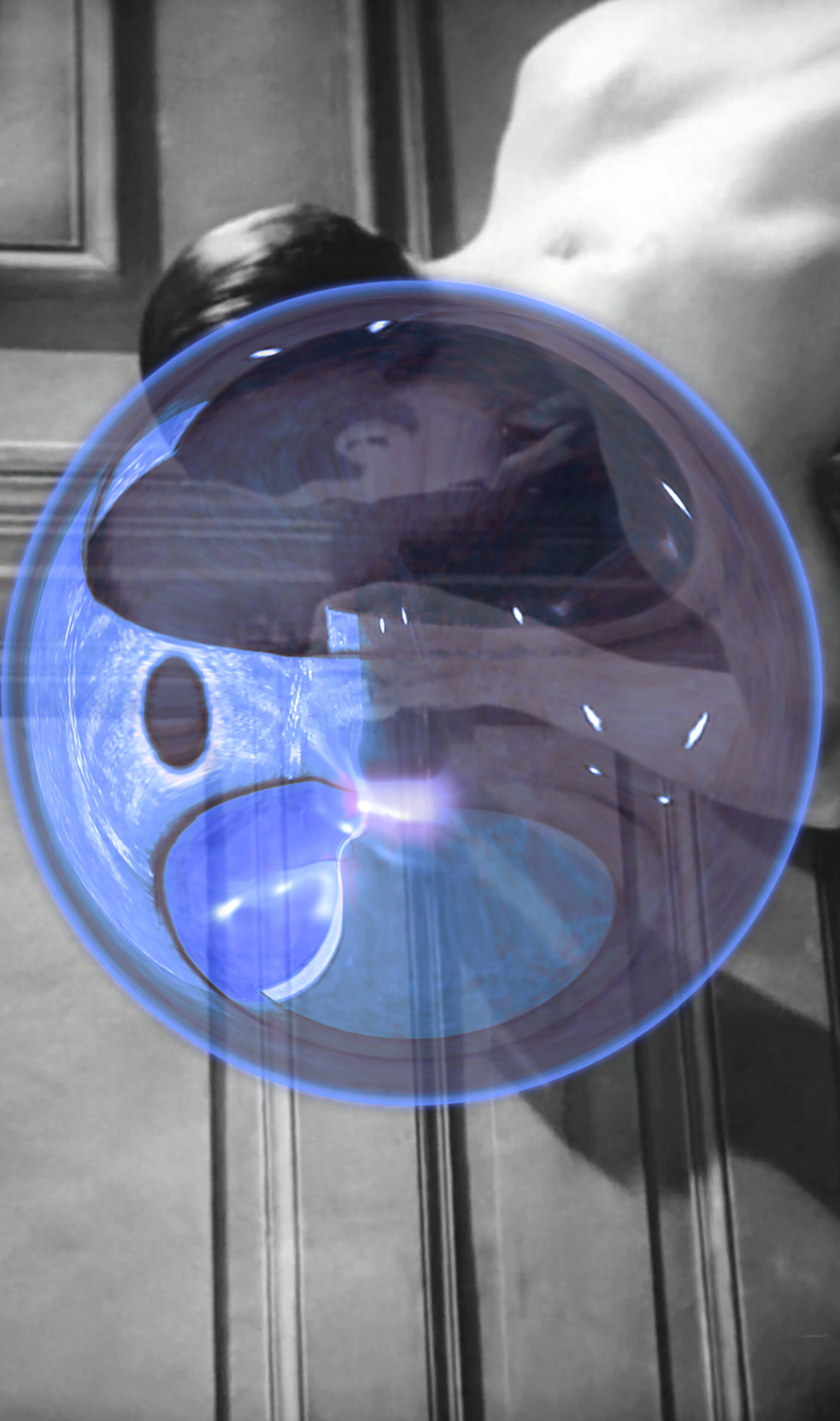

Voyeurism

0:01:07:04

Το μάτι κοιτάζει το άγνωστο, και σταδιακά προσλαμβάνει την εικόνα ενός ουτοπικού περιβάλλοντος που αντιπροσωπεύει τον κάτω κόσμο. Ταυτόχρονα ο πολλαπλασιασμός των ματιών δείχνει την αφύπνιση, το ξύπνημα στο σκοτάδι, την αρχή του ονείρου και την αναγνώριση του θανάτου.

Μηνύματα από τον Κάτω Κόσμο 0:01:24:17

Στο όνειρο του ποιητή στην ταινία “Οιρθέε”, μηνύματα αναδύονται από τον αιθέρα σαν μυστηριώδεις αποκαλύψεις και εμφανίζονται ανά διαστήματα, κυρίως από το ραδιόφωνο του οχήματος της συγκρίπιασας του θανάτου, γοητεύοντας τον πρωταγωνιστή. Οι συγκεκριμένοι ήχοι-μηνύματα ακούγονται στο ονειρικό θολό πλάνο του βίντεο ως σύμβολα που ελκύουν και καθοδηγούν τον πρωταγωνιστή προς το θάνατο.

“Η σωτήη πηγαίνει πιο γρήγορα προς τα πίσω. 3 φορές..”

“Ένα μόνο ποτήρι νερό φωτίζει τον κόσμο... Δύο φορές... Προσοχή, άκου!”
- Jean Cocteau, Οιρθέε (1950)

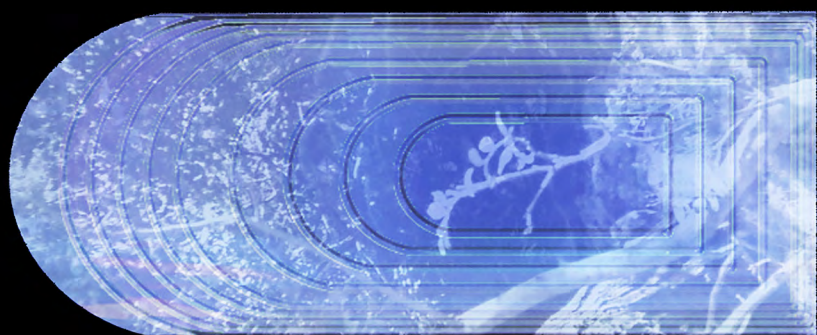

τηγαίνει πιο γρήγορα
προς τα πίσω

Κατώφλι 0:01:45:12

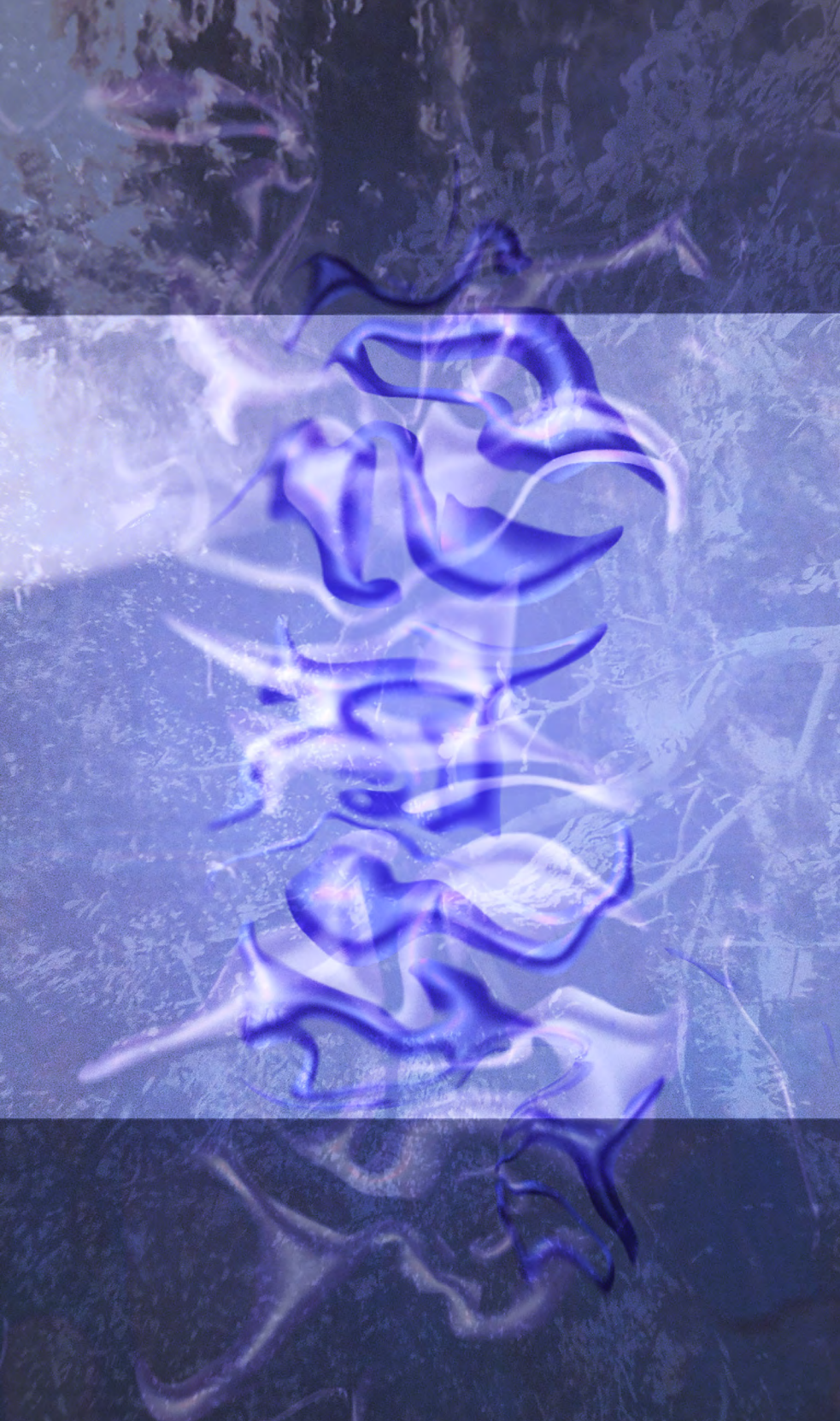
Το κατώφλι και η πύλη που οδηγεί στον άλλο κόσμο σαν σύμβολο της μετάβασης και της αλλαγής είναι από τα πρώτα στοιχεία που οδηγούν στην ολική απελευθέρωση του ατόμου και την αναγέννηση του. Στο σκοτεινό αυτό σημείο το μόνο που διαφέρει είναι το τοπίο που ξεπροβάλλει πίσω από την αψίδα.

Μέσα στη ροή 0:01:51:13

Περνώντας στον κόσμο του θανάτου η διαδρομή μοιάζει να γίνεται όλο και πιο ομαλή. Η ροή του νερού κατευθύνει και συνδέεται άμεσα με τον θάνατο και την αναγέννηση όπως πνευματικά γίνεται και με την βάπτιση. Τον άτομο αναγεννάται και στον κόσμο του θανάτου βλέπει ένα καινούργιο περιβάλλον, ουτοπικό, με στοιχεία όμως που ήδη γνωρίζει.

Ο θάνατος 0:02:23:15

Μετά την πλημμύρα στον κόσμο του θανάτου στοιχία και τοπία που συναντάμε στη ζωή διαλύονται και τοποθετούνται ξανά σε ένα φανταστικό περιβάλλον με ένα τρόπο διαφορετικό από εκείνον που ο άνθρωπος ξέρει. Το άτομο ξαναγεννιέται αυτόνομο, χωρίς επιρροές πιο κοντά στην πραγματική του ύπαρξη.

πνίγεσαι στην εντροπία της ζωής / βυθίζεσαι / χάνεσαι μέσα σε αυτήν / άνοιξε
ξαναδει; / το άγνωστο είναι πιο δελεαστικό για σένα από το δεδομένο / πέρνει
σου / τα συντρίμια ξαναγεννιούνται / ξαναγεννιέσαι μέσα από αυτά / ενώνεις

